MICHAL BOBEK
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2016. szeptember 15.[1]

C-375/15. sz. ügy

BAWAG PSK Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG
kontra
Verein für Konsumenteninformation

(az Oberster Gerichtshof [legfelsőbb bíróság, Ausztria] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Jogszabályok közelítése — 2007/64/EK irányelv — Belső piaci pénzforgalmi szolgáltatások — Keretszerződések — Általános előzetes tájékoztatás — A keretszerződés feltételeinek módosítására vonatkozó információ — A tartós adathordozón rendelkezésre bocsátott tájékoztatás követelménye — »Rendelkezésre bocsátott« vagy »elérhetővé tett« információ — Az információnak az e-bank-szolgáltatás internetes oldalán található postafiókba küldése”

I – Bevezetés

1. A belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló 2007/64/EK irányelv[2] szerint a pénzforgalmi szolgáltatónak papíron vagy egyéb *tartós adathordozón* kell a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője számára *rendelkezésére bocsátania* a keretszerződések változásait.

2. A BAWAG PSK Bank für Arbeit und Wirtschaft und Österreichische Postsparkasse AG (a továbbiakban: BAWAG) Ausztriában működő bank. Internetes e-bank-szolgáltatásról szóló szerződéseket kínál ügyfeleinek. Az ilyen e-bank-szolgáltatásról szóló szerződések általános szerződési feltételeinek részeként a BAWAG olyan szerződési feltételt alkalmaz, amelynek értelmében a „változásbejelentéseket” az e-bank-rendszer internetes belső postafiókján keresztül közlik az ügyféllel. A Verein für Konsumenteninformation fogyasztói egyesület úgy véli, hogy az ilyen szerződési feltétel nem egyeztethető össze az információnak a „tartós adathordozón” való rendelkezésre bocsátására vonatkozó, a 2007/64 irányelvben előírt kötelezettséggel.

1 — Eredeti nyelv: angol.

2 — A belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról és a 97/7/EK, a 2002/65/EK, a 2005/60/EK és a 2006/48/EK irányelv módosításáról és a 97/5/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2007. november 13-i 2007/64/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2007. L 319., 1. o.; a továbbiakban: 2007/64 irányelv). A 2007/64 irányelvet 2018. január 13-ától hatályon kívül helyezi és felváltja a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról és a 2002/65/EK, a 2009/110/EK és a 2013/36/EU irányelv és a 1093/2010/EU rendelet módosításáról, valamint a 2007/64/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2015. november 25-i (EU) 2015/2366 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2015. L 337., 35. o.).

3. A jelen ügyben arról kérdezik a Bíróságot, hogy (a puszta „elérhetővé tétellel” ellentétben) a 2007/64 irányelv szerinti „tartós adathordozón” való „rendelkezésre bocsátásnak” minősül-e az e-bankos postafiókon keresztül nyújtott tájékoztatás. Tágabb értelemben a Bíróságot ismét [3] arra kérik, hogy hozza egyensúlyba egyrészt a fogyasztók tájékoztatásával és védelmével összefüggő minimumkövetelményeket, és másrészt azokat a technológiai fejleményeket, amelyeket a gazdasági szereplők körében egyre inkább elterjedő (és kétségkívül az ügyfelek igényei által is ösztönzött), arra irányuló tendencia jellemez, hogy online és papír nélküli környezetet hozzanak létre az ügyfelekkel való kommunikáció keretében.

II – Jogi háttér

A – *Az uniós jog*

4. A 2007/64 irányelv meghatározza a pénzforgalmi szolgáltatások feltételeinek átláthatóságára és a tájékoztatási követelményekre vonatkozó szabályokat. [4] E szabályok pontosítják a pénzforgalmi szolgáltatók kötelezettségeit a pénzforgalmi szolgáltatást igénybe vevők tájékoztatásával összefüggésben, akiknek a (21) preambulumbekezdés szerint „mindenütt ugyanolyan magas színvonalú, egyértelmű információkat kell kapniuk […] annak érdekében, hogy képesek legyenek megalapozott döntéseket hozni és az EU-n belül a szolgáltatások között körülnézni”.

5. A 2007/64 irányelv (23) preambulumbekezdése szerint a kötelező tájékoztatásnak arányosnak kell lennie a pénzforgalmi szolgáltatást igénybe vevők szükségleteivel, közlésére pedig szabványos formában van szükség. A hivatkozott preambulumbekezdés azonban megállapítja, hogy az egyszeri fizetési műveletekre más tájékoztatási követelményeknek kell vonatkozniuk, mint a keretszerződésekre (amelyek több fizetési műveletről szólnak). A (24) preambulumbekezdés tisztázza a keretszerződésekre vonatkozó előzetes tájékoztatási követelményeket, és példákkal iránymutatást ad a tekintetben, hogy mi minősül „tartós adathordozónak”. A (25) preambulumbekezdés a keretszerződésekhez képest az egyszeri fizetési műveletekre vonatkozó tájékoztatási követelményeket határozza meg, és azt írja elő, hogy a fogyasztó kérése hiányában a tájékoztatást nem szükséges minden esetben papíron vagy egyéb tartós adathordozón nyújtani.

6. A 2007/64 irányelv (27) preambulumbekezdése megkülönbözteti a pénzforgalmi szolgáltató által nyújtandó tájékoztatás két módját: „vagy át kell adni az információkat, azaz a pénzforgalmi szolgáltatónak aktívan kell közölnie azokat az ezen irányelv által előírt megfelelő időben anélkül, hogy ezt a pénzforgalmi szolgáltatást igénybe vevő a továbbiakban kezdeményezné; vagy elérhetővé kell tenni a tájékoztatást a pénzforgalmi szolgáltatást igénybe vevő számára, figyelembe véve az esetleges további tájékoztatásra irányuló bármilyen kérését”. Az említett preambulumbekezdés pontosítja és példákkal bemutatja azokat a helyzeteket, amelyekben az információt „elérhetővé teszik”, és az ügyfélnek aktívan kell kezdeményeznie a hozzáférést.

3 — Lásd: 2012. július 5-i Content Services ítélet (C-49/11, EU:C:2012:419). A „papíron vagy egyéb tartós adathordozón” kifejezésnek a fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 133., 66. o.; helyesbítések: HL 2009. L 207., 14. o.; HL 2010. L 199., 40. o.; HL 2011. L 234., 46. o.) 10. cikkével összefüggő értelmezése tekintetében lásd: Sharpston főtanácsnok Home Credit Slovakia ügyre vonatkozó indítványa (C-42/15, EU:C:2016:431). A Bíróság a 2015. május 21-i El Majdoub-ítéletben (C-322/14, EU:C:2015:334) lehetőséget kapott a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; a továbbiakban: Brüsszel I. rendelet) 23. cikke (2) bekezdésének értelmezésére is, amely „tartós rögzítés[…]t biztosító, elektronikus módon történő bármely közlés[re]” hivatkozik.

4 — Lásd az 1. cikk (2) bekezdését és a (18) preambulumbekezdést.

7. A 2007/64 irányelv 4. cikke tartalmazza a fogalommeghatározásokat. A 4. cikk 12. pontja értelmében a „»keretszerződés« olyan egyedi és sorozatos fizetési műveletek jövőbeni teljesítését szabályozó pénzforgalmi szolgáltatási szerződés, amely fizetési számla nyitására vonatkozó kötelezettséget és annak feltételeit is tartalmazhatja”. A 4. cikk 25. pontja szerint a „»tartós adathordozó« olyan eszköz, amely lehetővé teszi, hogy a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője a személyesen neki címzett információkat későbbi visszaolvasásra alkalmas formában tárolja azok felhasználási céljának megfelelő időtartamig, és amely lehetővé teszi a tárolt adatok változatlan reprodukálását”.

8. A 2007/64 irányelvnek „A pénzforgalmi szolgáltatásokra vonatkozó feltételek átláthatósága és tájékoztatási követelmények” című III. címe annak második fejezetében (35–39. cikk) tartalmazza az „egyszeri fizetési műveletekre” vonatkozó rendelkezéseket. Harmadik fejezete (40–48. cikk) a „keretszerződésekre” vonatkozó rendelkezéseket foglalja magában.

9. A 2007/64 irányelv „keretszerződésekre” alkalmazandó „általános előzetes tájékoztatásról” szóló 41. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A tagállamok előírják, hogy a pénzforgalmi szolgáltató köteles – kellő időben azelőtt, mielőtt [helyesen: hogy] a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevőjét bármiféle keretszerződés vagy ajánlat kötelezné – a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője számára papíron vagy egyéb tartós adathordozón rendelkezésre bocsátani a 42. cikkben meghatározott információkat és feltételeket. Az információkat és feltételeket egyszerű nyelvezettel megfogalmazott, világos és érthető formában annak a tagállamnak a hivatalos nyelvén kell megszövegezni, amelyben a pénzforgalmi szolgáltatást nyújtják, vagy a felek által közösen megjelölt bármely más nyelven.

[…]”

10. A 2007/64 irányelv 44. cikke foglalkozik a keretszerződések feltételeinek módosításával. A 44. cikk (1) bekezdésének első albekezdése szerint „[a] keretszerződés, valamint a 42. cikkben megadott információk és feltételek bármilyen módosítására a pénzforgalmi szolgáltatónak a 41. cikk (1) bekezdésében foglaltakkal azonos módon kell javaslatot tennie, legkésőbb a tervezett módosítás alkalmazása előtt két hónappal”. A 44. cikk (1) bekezdésének második albekezdése értelmében „[a] pénzforgalmi szolgáltatónak adott esetben a 42. cikk 6. pontja a) alpontjának értelmében tájékoztatnia kell a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevőjét, miszerint az ő részéről a módosítás elfogadottnak tekintendő, amennyiben a hatálybalépés tervezett időpontját megelőző napig nem jelzi a pénzforgalmi szolgáltató felé, hogy a módosítást nem fogadja el. Ebben az esetben a pénzforgalmi szolgáltatónak azt is részleteznie kell, hogy a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője a változások tervezett alkalmazásának időpontját megelőző napig jogosult a keretszerződés azonnali és díjmentes megszüntetésére”.

B – *Az osztrák jog*

11. A 2007/64 irányelvet a Bundesgesetz über die Erbringung von Zahlungsdiensten (Zahlungsdienstegesetz) (a pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló törvény; BGBl. I, 66/2009) ültette át az osztrák jogba. E törvény 26. §-a így fogalmaz:

„(1) A pénzforgalmi szolgáltató köteles, kellő időben azelőtt, hogy a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevőjét bármiféle keretszerződés vagy ajánlat kötelezné,

1. keretszerződés esetén a 28. §-sal összhangban papíron, vagy a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevőjének hozzájárulása esetén egyéb tartós adathordozón közölni az információkat és a szerződési feltételeket, […]

[…]”

12. A pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló törvénynek a keretszerződések módosításáról szóló 29. §-a a következőképpen rendelkezik:

„(1) A pénzforgalmi szolgáltató

1. a keretszerződés tervezett módosításairól legalább két hónappal a tervezett hatálybalépés előtt tájékoztatja a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevőjét, a törvény 26. §-a (1) bekezdésének 1. pontjában és 26. §-ának (2) bekezdésében előírt módon, és

2. a 28. § (1) bekezdése 6. pontjának a) alpontjával összhangban álló megállapodás esetén hangsúlyozza,

   a) hogy a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője részéről a módosítás elfogadottnak tekintendő, amennyiben a módosítás hatálybalépésének tervezett időpontját megelőzően nem jelzi a pénzforgalmi szolgáltató felé, hogy a módosítást nem fogadja el, és

   b) hogy a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője a módosítások hatálybalépését megelőzően jogosult a keretszerződés azonnali és díjmentes megszüntetésére.”

III – Az alapjogvita, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

13. Az ügyfelek pénzforgalmi szolgáltatási szerződéseihez a BAWAG általános szerződéseket alkalmaz, általános szerződési feltételekkel. Az alapügyben szóban forgó szerződési feltétel különösen az ügyfelek BAWAG internetes e-bank-rendszerében való részvételével foglalkozik. A következőket tartalmazza:

„Azokat az értesítéseket és nyilatkozatokat (különösen a számlainformációkat, számlakivonatokat, hitelkártya-információkat, változásbejelentéseket stb.), amelyeket a banknak továbbítania kell vagy elérhetővé kell tennie az ügyfeleknek számára, postai vagy elektronikus úton kell megküldeni oly módon, hogy az ügyfél azokhoz hozzáférhessen, vagy azokat a BAWAG PSK e-bank-szolgáltatásán keresztül kell továbbítani, amennyiben az ügyfél hozzájárult az e-bank-szolgáltatáshoz.”

14. A szóban forgó e-bank-rendszer segítségével megvalósuló kommunikáció a kérdést előterjesztő bíróság bemutatása alapján a következőképpen működik: e-bank-rendszerének keretében a BAWAG minden egyes ügyfél számára nyit egy postafiókot. Az ügyfelek személyes jelszavuk segítségével az e-bank-szolgáltatás internetes oldalán keresztül léphetnek be az említett postafiókba. Az elektronikus üzeneteket a bank ezen postafiókba küldi meg. Nincs további kommunikáció például az ügyfél magán e-mail-címére olyan tartalommal küldött üzenet útján, hogy üzenetet küldtek számára az e-bankhoz kapcsolódó postafiókba.

15. Az alapügyben a Verein für Konsumenteninformation arra irányuló keresetet terjesztett elő, hogy a BAWAG ne illeszthesse az ügyfelekkel kötött szerződésekbe a szóban forgó szerződési feltételt, és ne alkalmazhasson ilyen feltételt ezen ügyfelekkel szemben. A kereset első fokon eredményes volt, és a fellebbezést követően is helybenhagyták azt. A szóban forgó szerződési feltételről megállapították, hogy sérti a pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló törvény 29. cikke (1) bekezdésének 1. pontjával összefüggésben értelmezett 26. cikke (1) bekezdésének 1. pontja szerinti kötelező követelményeket. A BAWAG felülvizsgálati kérelmet terjesztett az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság, Ausztria) elé. Ezzel összefüggésben az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság) felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette elő:

„1) Úgy kell-e értelmezni a […] 2007/64/EK irányelv […] 41. cikkének (1) bekezdését a 36. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben, hogy tartós adathordozón bocsátják az ügyfél rendelkezésére azt az (elektronikus) információt, amelyet a bank az internetes banki szolgáltatás (a továbbiakban:

e-bank-szolgáltatás) keretében küld meg az ügyfél e-mail-postafiókjába, és így az ügyfél ezen információhoz az e-bank-szolgáltatás internetes oldalán történő belépést követően, kattintás útján hozzáférhet?

2) Az 1) kérdésre adandó nemleges válasz esetén:

Úgy kell-e értelmezni a pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló irányelv 41. cikkének (1) bekezdését a 36. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben, hogy ilyen esetben

a) a bank az információt tartós adathordozón adja ugyan át, de azt nem bocsátja az ügyfél rendelkezésére, hanem csak elérhetővé teszi számára, vagy

b) voltaképpen csak az információ elérhetővé tételéről van szó, tartós adathordozó használata nélkül?”

16. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet 2015. július 15-én nyújtották be a Bírósághoz. A BAWAG, a Verein für Konsumenteninformation, az olasz és a lengyel kormány, valamint az Európai Bizottság terjesztett elő írásbeli észrevételt. 2016. június 30-án tárgyalást tartottak, amelyen a Verein für Konsumenteninformation, a BAWAG és a Bizottság terjesztette elő szóbeli észrevételeit.

IV – Értékelés

A – *Előzetes észrevételek*

17. Az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság) által feltett kérdések lényegének értékelését megelőzően három dolgot kell tisztázni.

1. A 2007/64 irányelv releváns rendelkezései

18. Először, bár a kérdést előterjesztő bíróság a kérdésében a 2007/64 irányelv 36. cikkének (1) bekezdésével „összefüggésben” jelölte meg a 41. cikkének (1) bekezdését, a jelen ügyben csupán az utóbbi rendelkezés releváns.

19. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben szereplő adatokból kiderül, hogy a jelen ügy tárgyát képező szerződési feltétel e-bank-szolgáltatásra vonatkozó megállapodásban szerepel. Az e-bank-szolgáltatásról szóló megállapodást a keretszerződés kiegészítéseként kötik meg. A szóban forgó szerződési feltétel tehát a keretszerződés keretében nyújtandó információkra vonatkozik. Következésképpen a jelen ügyre közvetlenül nem alkalmazandó a 2007/64 irányelv csupán egyszeri fizetési műveletekre, azaz keretszerződéssel nem érintett fizetési műveletekre vonatkozó 36. cikkének (1) bekezdése.

20. A 36. cikk (1) bekezdése mindazonáltal továbbra is jelentős tényező az irányelv egészének rendszerszerű értelmezése tekintetében. Ez a cikk szabályozza az egyszeri fizetési műveletek során megvalósuló információátadás módját, amely kifejezetten eltér a keretszerződések szerinti információátadás módjától. A kérdésekben a kérdést előterjesztő bíróság által a 36. cikk (1) bekezdésére való hivatkozást úgy kell tehát értelmezni, hogy az e két hivatkozott rendelkezés egymáshoz viszonyított értelmezésére kérdez rá, mivel az információs követelményeket szabályozó két rendelkezést – a 36. és a 41. cikket – egymásra hivatkozással fogalmazta meg az irányelv.

21. Másodszor egyértelmű, hogy a szóban forgó szerződési feltétel számos – a 2007/64 irányelv szempontjából – különböző elemre utal. A következők szerepelnek benne: „értesítéseket és nyilatkozatokat (különösen a számlainformációkat, számlakivonatokat, hitelkártya-információkat, változásbejelentéseket stb.) […]”. A Bíróság elé terjesztett írásbeli és szóbeli észrevételek is megerősítik azonban, hogy a jelen ügy valójában ezek közül csupán az utolsó elemet érinti, nevezetesen a „változásbejelentéseket”, és ez az egyetlen olyan elem, amely módosításokat tartalmazhat a keretszerződések tekintetében.

22. A 2007/64 irányelv keretszerződések módosítása tekintetében releváns rendelkezése a 44. cikk. A 44. cikk (1) bekezdése azt írja elő, hogy „[a] keretszerződés […] bármilyen módosítására a pénzforgalmi szolgáltatónak a 41. cikk (1) bekezdésében foglaltakkal azonos módon kell javaslatot tennie”. Mindezek alapján úgy vélem, hogy a jelen ügy vonatkozásában a 2007/64 irányelv 41. cikkének (1) bekezdése és 44. cikkének (1) bekezdése a releváns rendelkezés.

2. A feltett kérdések megfogalmazása

23. A jelen ügyben az előzetes döntéshozatal iránti kérelem megfogalmazása alapján felmerülő feltételezés szerint kapcsolat van a kommunikációhoz használt *hordozó* fajtája és az információ közlésének *módja* között. A tartós adathordozó létezésének ténye szükségszerűen azt jelenti, hogy az információt „rendelkezésre bocsátották”? Ha az információt nem tartós adathordozón közlik, akkor csupán „elérhetővé tették”?

24. Véleményem szerint külön kell vizsgálni ezt a két elemet – a kommunikációhoz használt hordozó fajtáját és az információ közlésének módját. A hordozó kérdése eltér az információközlés módjától.

25. A 2007/64 irányelvben semmi nem utal arra, hogy együtt kell kezelni a tájékoztatáshoz használt hordozót és az információ közlésének módját. Ellenkezőleg, az irányelv számos különböző preambulumbekezdése kifejti, hogy két külön kérdésről van szó. A (24) preambulumbekezdés megfogalmazza, hogy mit jelent a „tartós adathordozó”, és példákkal illusztrálja azt. A (27) preambulumbekezdés bemutatja az információ irányelv szerinti közlésének két módját („átadni [rendelkezésre bocsátani]” és „elérhetővé tenni”). Elképzelhető tehát olyan helyzet, amelyben az információt tartós adathordozón való elhelyezése ellenére sem „bocsátják” valójában az ügyfél „rendelkezésére”, hanem csupán „elérhetővé teszik” oly módon, ahogyan az irányelv számos különböző rendelkezésében szerepel.[5]

26. Mindezek alapján a kérdést előterjesztő bíróság által feltett két kérdést a következőképpen lehet egyszerűsíteni és átfogalmazni: 1) „tartós adathordozón” található információnak minősül-e az e-bank-szolgáltatás postafiókjában található információ, és 2) az e-bank-szolgáltatás postafiókján keresztül megvalósult kommunikáció útján a bank „rendelkezésre bocsátja-e” a hivatkozott információt (ellentétben annak puszta „elérhetővé tételével”).

3. A nemzeti bíróság által megállapított tényállás

27. A kérdést előterjesztő bíróság szerint a szóban forgó eljárás szempontjából megállapítható, hogy a bank által az e-bank-rendszeren keresztül az ügyfelek e-mail-postafiókjába megküldött elektronikus üzenetek nem módosíthatók. A bank nem törli azokat az információk felhasználási céljának megfelelő időtartamig. Az információk elérhetők és változatlanul reprodukálhatók (elektronikusan megjeleníthetők, illetve kinyomtathatók). Az üzeneteket az ügyfél kezelheti és törölheti is.

5 — A 43. cikk például megállapítja, hogy a szolgáltatás igénybe vevőjének jogában áll, hogy kérésre (azaz az ügyfél kezdeményezésére) „papíron vagy egyéb tartós adathordozón” megkapja a szerződési feltételeket.

28. Ezeket a megállapításokat azonban vitatja a Verein für Konsumenteninformation. Úgy véli, hogy a kérdést előterjesztő bíróság már jogilag minősíti a tényeket.

29. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 267. cikkben említett eljárások a nemzeti bíróságok és a Bíróság feladatainak világos szétválasztásán alapulnak. Kizárólag a kérdést előterjesztő bíróság hatáskörébe tartozik az alapügy konkrét tényállásának a megállapítása és megítélése. [6]

30. A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság meglehetősen részletesen bemutatta a szóban forgó postafiók és e-bank-rendszer jellemzőit. A jelen indítvány B. 1. részében következő értékelés célja ezért a „tartós adathordozó” 2007/64 irányelv szerinti fogalma hatályának tisztázására irányul.

31. A Bírósághoz benyújtott észrevételek azon követelményekkel összefüggésben vetnek fel kérdéseket, amelyeknek az internetalapú kommunikációs rendszereknek eleget kell tenniük annak érdekében, hogy „tartós adathordozónak” minősülhessenek. Mindezek alapján, még ha a jelen ügyben kizárólag a nemzeti bíróság feladata is a BAWAG szóban forgó e-bank-rendszere műszaki jellemzőinek mint tényállási elemeknek az értékelése, a „tartós adathordozó” 2007/64 irányelv szerinti fogalommeghatározásának értelmezéséből mégis következtetni lehet néhány hasznos kritériumra.

B – *Értékelés*

1. A tartós adathordozó

32. A 2007/64 irányelv 4. cikkének 25. pontja által előírt fogalommeghatározás tartalmazza azokat a lényeges követelményeket, amelyek megléte esetén valamely hordozó vagy eszköz „tartós adathordozónak” minősül: a) lehetővé kell tennie, hogy az ügyfél a személyesen neki címzett információkat későbbi visszaolvasásra alkalmas formában tárolja megfelelő időtartamig, és b) biztosítania kell a tárolt adatok változatlan reprodukálását.

33. Ugyanezek az elemek megjelennek számos más, a „tartós adathordozóra” hivatkozó másodlagos uniós jogi jogszabályban is. A fogalmat először a 97/7/EK irányelv [7] vezette be a távollevők között kötött szerződések területén, és a papír alternatíváját jelenti az információ hordozójaként vagy közvetítő közegeként. Bár a 97/7 irányelv nem tartalmazta a „tartós adathordozó” fogalmának a meghatározását,

6 — Lásd például: 2016. február 18-i Finanmadrid EFC ítélet (C-49/14, EU:C:2016:98, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2015. szeptember 3-i Costea-ítélet (C-110/14, EU:C:2015:538, 13. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

7 — A távollevők között kötött szerződések esetén a fogyasztók védelméről szóló, 1997. május 20-i 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 1997. L 144., 19. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 3. kötet, 319. o.), amelyet felváltott a fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2011. L 304., 64. o). A 97/7 irányelv 5. cikke kimondta, hogy a fogyasztónak írásban vagy „más, olyan tartós hordozófelületen”, amelyhez hozzáférhet, meg kell kapnia az említett irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a)–f) pontjában felsorolt információkat.

a Bíróság megerősítette e fogalom uniós jogban egységes értelmezését azzal, hogy a „tartós hordozófelület” fogalmára vonatkozóan az uniós jogalkotó által más jogszabályszövegekben adott meghatározások elemeit vette alapul.[8] A fenti 32. pontban szereplő fogalommeghatározás elemei ugyancsak megjelennek a későbbi másodlagos jogban,[9] és végrehajtási aktusokban.[10]

34. A fogalommeghatározás kulcselemei – a tárolhatóság és az előhívhatóság – más olyan jogszabályokban is megtalálhatók, amelyek nem kifejezetten a „tartós adathordozó” fogalmára hivatkoznak, ilyen például az elektronikus kereskedelemről szóló 2000/31/EK irányelv.[11]

a) A tartós adathordozók és az internet

35. A „tartós adathordozó” fogalmának bevezetése és fogalommeghatározásának elemei az uniós jogalkotó azon szándékára utalnak, hogy feloldja a feszültséget i. a kereskedelmi ügyleteket az interneten keresztül gyorsabbá tevő technológiai fejlődéshez és az elektronikus kommunikáció egyéb eszközeihez való felzárkózás, és ii. a fogyasztók tájékoztatással védett jogai között. Azzal, hogy különleges helyzetekben a papír alapú hordozóval egyenértékűnek tekinti a más „tartós adathordozókat”, az uniós jog elismeri a technológiai fejlődést és az ügyfelek és a szolgáltatók arra irányuló gazdasági érdekét, hogy eltávolodjanak a papír alapú hordozótól.

36. Ugyanakkor azonban a „tartós adathordozó” fogalommeghatározásának elemei – a tárolhatóság és az előhívhatóság – a fogyasztóknak, mint a szerződéses jogviszony sérülékenyebb feleinek a védelmére irányulnak azáltal, hogy megakadályozzák az információ pusztán átmeneti módon való átadását,[12] és az információszolgáltatók általi egyoldalú módosítását. Ahogyan azt Mengozzi főtanácsnok megfogalmazta, ezek a jellemzők azt jelentik, hogy „az információk felett az ügyfél rendelkezik, azaz már nem az azokat közlő személy”[13].

37. A „tartós adathordozó” fogalma meghatározásának viszonylag egyértelmű volta ellenére a jelen ügyben az képezi a vita tárgyát, hogy az e-bank-postafiókján keresztül átadott üzenetek megfelelnek-e a „tartós adathordozó” fenti 32. pontban kifejtett elemeinek.

38. A Verein für Konsumenteninformation abból indul ki, hogy az elektronikus levél és az internetes oldal nem tekinthető „tartós adathordozónak”, mivel nem minősülhet fizikai tárolásra alkalmas eszköznek.

8 — A 2012. július 5-i Content Services ítélet (C-49/11, EU:C:2012:419, 44. pont). A Bíróság a következőkre hivatkozott: a fogyasztói pénzügyi szolgáltatások távértékesítéssel történő forgalmazásáról, valamint a 90/619/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK irányelv és a 98/27/EK irányelv módosításáról szóló, 2002. szeptember 23-i 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2002. L 271., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 4. kötet, 321. o.) 2. cikkének f) pontja; a biztosítási közvetítésről szóló, 2002. december 9-i 2002/92/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2003. L 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 4. kötet, 330. o.) 2. cikkének 12. pontja; a 2008/48 irányelv 3. cikkének m) pontja, valamint a 2011/83 irányelv 2. cikkének 10. pontja.

9 — Lásd például a szálláshelyek időben megosztott használati jogára, a hosszú távra szóló üdülési termékekre, ezek viszontértékesítésére és cseréjére vonatkozó szerződések egyes szempontjai tekintetében a fogyasztók védelméről szóló, 2009. január 14-i 2008/122/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2009. L 33., 10. o.) 2. cikke (1) bekezdésének h) pontját; az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozásokra (ÁÉKBV) vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 2009. július 13-i 2009/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2009. L 302., 32. o.) 2. cikke (1) bekezdésének m) pontját; a fizetési számlákhoz kapcsolódó díjak összehasonlíthatóságáról, a fizetésiszámla-váltásról és az alapszintű fizetési számla nyitásáról, illetve használatáról szóló, 2014. július 23-i 2014/92/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 257., 214. o.) 2. cikkének 17. pontját; a pénzügyi eszközök piacairól, valamint a 2002/92/EK irányelv és a 2011/61/EU irányelv módosításáról szóló, 2014. május 15-i 2014/65/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2014. L 173., 349. o.) 4. cikke (1) bekezdésének 62. pontját; a biztosítási értékesítésről (átdolgozás) szóló, 2016. január 20-i (EU) 2016/97 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2016. L 26., 19. o.) 2. cikke (1) bekezdésének 18. pontját.

10 — Lásd például a 2004/39/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a befektetési vállalkozások szervezeti követelményei és működési feltételei, valamint az irányelv alkalmazásában meghatározott kifejezések tekintetében történő végrehajtásáról szóló, 2006. augusztus 10-i 2006/73/EK bizottsági irányelv (HL 2006. L 241., 26. o.) 2. cikkének (2) bekezdését.

11 — A belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól szóló, 2000. június 8-i 2000/31/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2000. L 178., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet 25. kötet, 399. o.), amelynek 10. cikkének (3) bekezdése előírja, hogy „[a] szolgáltatás igénybe vevőjének megküldött szerződési és általános feltételeket oly módon kell rendelkezésére bocsátani, amely lehetővé teszi számára, hogy tárolja és előhívja azokat”.

12 — Lásd analógia útján: Sharpston főtanácsnok Home Credit Slovakia ügyre vonatkozó indítványa (C-42/15, EU:C:2016:431, 24. pont).

13 — Mengozzi főtanácsnok Content Services ügyre vonatkozó indítványa (C-49/11, EU:C:2012:126, 42. pont).

39. Álláspontom szerint ezt az érvet nem lehet elfogadni.

40. Mostanra egyértelmű, hogy rugalmasan határozták meg a „tartós adathordozó” fogalmát. A Bíróság a fogalmat „működését tekintve” a papírral „egyenértékű megoldásnak” tekinti,[14] ily módon elejét véve mindenféle előfeltételezésnek abban a tekintetben, hogy mi legyen az információ fizikai hordozója.

41. A 2007/64 irányelv 4. cikkének 25. pontjában szereplő, „olyan eszközre” való hivatkozás továbbá megerősíti, hogy tágan kell meghatározni a „tartós adathordozót”, *a priori* nem kizárva bármely lehetséges kommunikációs módot.

42. A „tartós adathordozó” fogalma tehát független a hordozó fizikai szerkezetétől vagy hardware jellemzőitől. Valójában a működését vezérlő, és az irányelv 4. cikkének 25. pontja szerinti tárolhatósági és változatlan reprodukálhatósági követelményeknek való megfelelést lehetővé tevő *működési* jellemzőkre támaszkodik. Amíg tehát e követelmények teljesülnek, addig a műszaki lehetőségek fejlődésével idővel változhat a „tartós adathordozó” aktuális fajtája és formája.

43. Igaz, hogy az uniós jog fejlődése némileg bizonytalan annak értékelése során, hogy az internetalapú kommunikáció teljesítheti-e a „tartós adathordozó” követelményeit. Valóban, a 2002/65 irányelv (20) preambulumbekezdése és a 2002/92 irányelv 2. cikkének 12. pontja szűkszavúan közelít az internethez annak megállapításával, hogy nem tartoznak a „tartós adathordozókhoz” az internetes oldalak, hacsak nem felelnek meg a meghatározásban foglalt kritériumoknak.

44. A 2011/83 irányelv (23) preambulumbekezdése azonban a tartós adathordozók példái között felsorolja az elektronikus levelet. A 2007/64 irányelv ezen túlmenően egyértelműen megváltoztatta az internettel szembeni szűkszavú megközelítést. Ezen irányelv (24) preambulumbekezdése most kifejezetten felsorolja a „tartós adathordozó” példájaként azokat az internetes oldalakat, amelyek „későbbi visszaolvasásra alkalmas módon az információk felhasználási céljának megfelelő időtartamig elérhetők, és amelyek lehetővé teszik a tárolt adatok változatlan reprodukálását”.

45. Végül az internetes oldal funkcionális jellemzőktől függő „tartós adathordozónak” minősítését megerősítette az EFTA-Bíróság is az Inconsult Anstalt kontra Finanzmarktaufsicht ítéletben,[15] olyan üggyel összefüggésben, amely a „tartós adathordozó” 2002/92 irányelv szerinti fogalmának értelmezésére irányult. Az említett ügyben az EFTA-Bíróság megállapította, hogy míg a „szokásos” oldalak nem felelnek meg a tartós adathordozónak minősítéssel szemben támasztott követelményeknek,[16] a „fejlesztett” oldalak megfelelhetnek, ha teljesítik az alkalmazandó fogalommeghatározásban szereplő követelményeket.[17]

46. Ezen a ponton tehát arra kell következtetni, hogy az internetalapú kommunikációs rendszerek nincsenek eleve kizárva a „tartós adathordozók” közül. Annak minősülésükhöz azonban funkciójuknak és működésüknek meg kell felelni a jelen indítvány 32. pontjában kifejtett, a 2007/64 irányelv 4. cikkének 25. pontjában szereplő követelményeknek.

14 — A 2012. július 5-i Content Services ítélet (C-49/11, EU:C:2012:419, 40. és 42. pont).

15 — 2010. január 27-i ítélet, E-4/09, EFTA Court Report 2010., 86. o.

16 — Az EFTA-Bíróság 2010. január 27-i Inconsult Anstalt kontra Finanzmarktaufsicht ítéletének (E-4/09, EFTA Court Report 2010, 86. o.) 63. pontjában megállapította, hogy „a szokásos oldalak” – amelyek dinamikus elektronikus tárhelyként olyan információ rendelkezésére bocsátására szolgálnak, amelyet az internetes oldal üzemeltetője főszabály szerint szabadon megváltoztathat – nem tesznek eleget a változatlan reprodukció követelményeinek, és ezért nem tekinthetők tartós adathordozónak.

17 — Ez a megkülönböztetés szerepel az európai értékpapírpiaci szakértői csoport (ESME) „On durable medium- Distance Marketing Directive and Markets in Financial Instruments Directive” című, 2007. évi jelentésében, amely a következő oldalon érhető el: http://ec.europa.eu/finance/securities/docs/esme/durable_medium_en.pdf.

b) Az „e-bankos postafiók” mint tartós adathordozó

47. A BAWAG és a Bizottság az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben szereplő információra tekintettel úgy véli, hogy a szóban forgó e-bankos postafiók megfelel az irányelv 4. cikkének 25. pontjában szereplő feltételeknek.

48. A Verein für Konsumenteninformation ellenben azzal érvel, hogy a szóban forgó e-bank-rendszer azért nem teljesíti a fent hivatkozott követelményeket, mert maga a BAWAG üzemelteti a postafióknak tárhelyet biztosító szervert. Nem garantált tehát, hogy a postafiókban található információ változatlan marad. A szolgáltató akadályozhatja továbbá a felhasználók hozzáférését. A lengyel kormány ugyanezt a gondolatmenetet követve úgy véli, hogy az e-bankon keresztül továbbított e-mailek és üzenetek két különböző eszközt jelentenek, hiszen az utóbbi rendszerint lehetővé teszi a pénzforgalmi szolgáltató számára az üzenet egyoldalú módosítását vagy a hozzáférés megakadályozását, különösen valamely szerződés megszűnését követően, nem biztosított tehát az információ azonos reprodukálhatósága.

49. Véleményem szerint az e-bankos postafiók „tartós adathordozónak” minősítése a 2007/64 irányelv 4. cikkének 25. pontjában szereplő feltételek teljesítésétől függ, és ennek értékelése a nemzeti bíróság feladata a Bíróság által meghatározott értelmező kritériumok figyelembevételével.

50. A Bíróság Content Services ítélete korlátozottan használható a jelen esetben. Abban az ügyben a 97/7 irányelvvel összefüggésben a Bíróság megállapította, hogy a csupán valamely honlapra mutató hiperhivatkozáson keresztül az ügyfél tudomására hozott információ nem tekinthető a hivatkozott irányelv 5. cikkének (1) bekezdése szerinti „tartós hordozófelületnek”[18]. A Bíróságnak azonban nem volt lehetősége olyan helyzettel foglalkozni, amelyben valamely honlap biztosítja az információ fogyasztó általi tárolását, hozzáférését és reprodukálását.[19] Az EFTA-Bíróság azonban ilyen helyzettel foglalkozott az Inconsult Anstalt kontra Finanzmarktaufsicht ítéletben.[20]

51. Az EFTA-Bíróság Inconsult Anstalt kontra Finanzmarktaufsicht ítéletben kifejtett nézőpontjához hasonlóan úgy vélem, hogy jellemzőiktől és funkciójuktól függően az internetalapú postafiók-rendszerekhez hasonló különböző fajtájú műszaki megoldások eleget tehetnek a „tartós adathordozó” követelményeinek.

52. Anélkül, hogy kimerítő jellegre törekednék, vagy korlátoznám a 2007/64 irányelv 4. cikkének 25. pontjában szereplő követelményeknek esetleg megfelelő, meglévő vagy lehetséges műszaki megoldások számát, álláspontom szerint az e-bankos postafiókok két esetben tekinthetők „tartós adathordozónak”.[21] Először is az e-bankos postafiók önmagában tekinthető a „tartós adathordozó” feltételeit teljesítő eszköznek. Másodszor, az ilyen rendszer tekinthető az elektronikus dokumentumok átadási útjának, amelyek megfelelő formátumban rendelkezésre bocsátva önmagukban „tartós adathordozónak” minősülnek. Mindkét esetben az a kulcskérdés, hogy az információ tárolható-e megfelelő időtartamig, és hogy biztosított-e a változatlan reprodukálása. A „postafiók” létezése azonban mindkét esetben feltételezi olyan biztosított független tárhely létezését, amelyet a felhasználók felhasználónévvel és jelszóval érnek el.

53. Az első helyzetben az e-bankos postafiók olyan rendszert alkot, amelynek segítségével a pénzforgalmi szolgáltatók információt továbbítanak, és a pénzforgalmi szolgáltatást igénybe vevők tárolják és reprodukálják ezt az információt. Ebben az esetben azonban a postafiók különböző, egyrészt „tartós adathordozó”, másrészt „tároló hordozó” funkciói jelentős mértékben kiütik egymást.

18 — A 2012. július 5-i Content Services ítélet (C-49/11, EU:C:2012:419, 51. pont).

19 — A 2012. július 5-i Content Services ítélet (C-49/11, EU:C:2012:419, 46. pont).

20 — Az EFTA-Bíróság 2010. január 27-i Inconsult Anstalt kontra Finanzmarktaufsicht ítélete (E-4/09, EFTA Court Report 2010, 86. o.).

21 — Az EFTA-Bíróság 2010. január 27-i Inconsult Anstalt kontra Finanzmarktaufsicht ítélete (E-4/09, EFTA Court Report 2010, 86. o.) a honlapokkal összefüggésben általánosságban azonosította ezt a két esetet. Lásd: a hivatkozott ítélet 64. és azt követő pontja.

54. A tárolhatóság követelménye tekintetében az információnak elérhetőnek kell lennie az érintett információ céljának megfelelő időtartamig, azaz, amíg a pénzforgalmi szolgáltatást igénybe vevőnek a pénzforgalmi szolgáltatóval szembeni érdekeinek a védelme szempontjából ez lényeges.[22] Az információ elérhetőségének időtartama ezért változó lehet, a hivatkozott információ tartalmától, valamint az érintett szerződéses jogoktól és kötelezettségektől függően.[23] A keretszerződés feltételeinek változása tekintetében az elérhetőség időtartama folytatódhat a számlazárást vagy a szerződésmegszűnést követően annak érdekében, hogy a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevője ismerje szerződéses jogait, és szükség szerint orvoslást kérjen.

55. Az információ megfelelő idejű tárolása kérdésének a vizsgálatát követően teljesülnie kell a „változatlan reprodukció” követelményének is. A változatlan reprodukció azt jelenti, hogy a pénzforgalmi szolgáltató számára műszakilag lehetetlen egyoldalúan megváltoztatni vagy törölni a felhasználónak már továbbított információt.[24] Ennek eredményeképpen a pénzforgalmi szolgáltató által tárolt és kezelt postafiók aligha felel meg a „változatlan reprodukció” biztosítására irányuló követelménynek, hiszen műszakilag a pénzügyi szolgáltató ellenőrzése alatt áll.

56. Az új technológiákkal összefüggő nyilvánvaló összetettség ellenére a kiindulópont továbbra is figyelemreméltóan egyszerű: a jogalkotásnak a fogyasztók szerződéskötéskori vagy módosításkori tájékoztatására irányuló célkitűzése azon alapul, hogy a fogyasztókat meghatározott módon tájékoztassák, és ezt az információt biztonságos formátumban megtarthassák valamely későbbi bizonyításhoz. Bármelyik szerződő fél rosszindulatának a feltételezése nélkül megállapítható, hogy a pénzforgalmi szolgáltató ellenőrzése alatt álló „postafiók” a fogalmánál fogva nem biztosíthatja, hogy a fogyasztók a későbbi visszaolvasás érdekében biztonságos formátumban megtarthatják a hivatkozott postafiókba továbbított információt. A „virtuális kor előtti” idővel párhuzamot vonva, az ilyen postafiók ahhoz a helyzethez hasonlít, amelyben a fogyasztóknak átadták a bankkal kötött szerződésük papír alapú változatát, de az összes ilyen szerződéses dokumentumot kötelezően magának a banknak az archívumában kellett tárolni. Bár a papír meglehetősen tartós, az ilyen archivált szerződéses dokumentumokon szereplő információ aligha minősülhet a fogyasztó szempontjából „későbbi visszaolvasásra alkalmas módon elérhetőnek”, és a „változatlan reprodukálást” lehetővé tevőnek a 2007/64 irányelv 4. cikkének 25. pontja értelmében.

57. Létezik azonban a fent hivatkozott második eset is. Az első esetben, és hasonlóképpen a jelen ügyben benyújtott legtöbb észrevétel esetében, a vita arra a kérdésre összpontosított, hogy maga a postafiók tekinthető-e „tartós adathordozónak”. Ez az irány azonban kissé félrevezető lehet. A postafiók tekinthető tájékoztatófelületnek. Ebben az esetben a postafiók nem magának az információnak a hordozója. Más szavakkal kifejezve, az e-bank-rendszer postafiókja olyan „útnak” tekintendő, amelyen keresztül a releváns információt elektronikus dokumentumok formájában továbbítják. E nézőpont elfogadása esetén nem az lesz a kulcskérdés, hogy „mik a postafiók műszaki paraméterei?”, hanem inkább az, hogy „milyenek az egyéni üzenetek, amelyeket rajta keresztül küldenek?”.

58. Az átadott információ megkívánt formátumára összpontosítva olyan elektronikus dokumentum formájában kell megadni a személyesen a fogyasztónak címzett információt, amelynek formátuma biztosítja ezen információ változatlan reprodukcióját. A lehetséges műszaki megoldásokra irányuló előítélet nélkül ezt biztosíthatja olyan elektronikus formátum, amely alapvetően megakadályozza a módosításokat, biztosítva az információ kellő valódiságát, amennyiben a fogyasztó a későbbiekben esetlegesen hivatkozik arra.

22 — Analógia útján lásd: az EFTA-Bíróság, 2010. január 27-i Inconsult Anstalt kontra Finanzmarktaufsicht ítélete (E-4/09, EFTA Court Report 2010, 86. o.), 44. pont.

23 — Ugyanott.

24 — Lásd analógia útján: az EFTA-Bíróság 2010. január 27-i Inconsult Anstalt kontra Finanzmarktaufsicht ítélete (E-4/09, EFTA Court Report 2010, 86. o.), 66. pont.

59. Mivel a második esetben a postafiók a dokumentumok átadásának útja, nem pedig önmagában egy tárolóeszköz, fenn kell állnia annak a lehetőségnek, hogy az elektronikus dokumentumokat elkülönülten tárolják, oly módon, amely lehetővé teszi a felhasználó számára a dokumentum letöltését és/vagy nyomtatását. Mivel ugyanis a postafiók mint út és a tárolóeszköz fogalmilag elválik egymástól, a tárolás követelménye ebben az esetben azt jelenti, hogy a postafióknak felhasználóbarát felületen kell a fogyasztó tudomására hoznia a rajta áthaladó információt és a tárolási lehetőségeket. Ahogyan azt az EFTA-Bíróság kiemelte, olyan „jellemzőkkel kell rendelkeznie, amely szinte biztosan arra ösztönzi a fogyasztót, hogy vagy papír alapon biztosítsa az információt, vagy egyéb tartós adathordozón tárolja azt”. [25]

60. Ha olyan elektronikus dokumentum formájában továbbítják a releváns információt, amely önmagában véve „tartós adathordozó”, akkor az elektronikus dokumentum ügyfél általi személyes merevlemezen való tárolásának lehetősége vagy a nyomtatott változat személyes iratok közötti megőrzése alapvetően teljesíti a tárolt információ elérhetőségére vonatkozó időbeli kritériumot. Rá kell azonban mutatni, hogy a „postafiók” nyitásával a pénzforgalmi szolgáltató bizonyos tárolókapacitással rendelkező független tér benyomását kelti a fogyasztóban. Ez azt jelenti, hogy a postafiókban az elektronikus dokumentumok formájában megjelenő üzenetek elérhetősége időtartamának magának megfelelőnek kell lennie az érintett információ felhasználási céljának, kivéve, ha kifejezetten jelzik az ügyfél számára, hogy az elektronikus dokumentumot csak ideiglenesen tárolják az e-bankos postafiókban, és hogy el fog tűnni a konkrétan megjelölt észszerű időtartamot követően.

61. Így álláspontom szerint a 2007/64 irányelv 4. cikkének 25. pontja értelmében vett „tartós adathordozón” lévő információ követelménye teljesül, ha könnyen hozzáférhető és biztonságos formátumban nyújtják át az ügyfeleknek elektronikus postafiókon keresztül, és ha az ügyfelek az általuk megfelelőnek tartott módon szabadon kezelhetik ezen információt. A helyzet postahivatallal való összehasonlítása esetén: gyakorlatilag ugyanaz, mint a „levél” ügyfélnek kézbesítése. Teljes mértékben az adott ügyfél dolga, hogy mit tesz vele – tárolja vagy eldobja.

62. Végül hozzá kell tenni, hogy a fent bemutatott két eset nem zárja ki egymást. Természetesen véleményem szerint legalább az egyik esetnek fenn kell állnia a „tartós adathordozón” keresztüli kommunikáció követelményeinek teljesítéséhez. A két alternatíva műszaki jellemzőit azonban kombinálni is lehet. Például az olyan e-bank-rendszer, amely a szolgáltatás felhasználójának biztosítja a postafiókjának az ellenőrzését, és amely megakadályozza a szolgáltatót a tartalom egyoldalú módosításában vagy törlésében, egyben működhet olyan útként is, amelyen keresztül elektronikus dokumentumok segítségével olyan formátumban nyújtanak releváns információkat, amely biztosítja azok állandóságát és tárolhatóságát, és amely lehetővé teszi a felhasználó számára a dokumentum nyomtatással vagy letöltéssel való tárolását.

63. Mindezek eredményeképpen úgy vélem, hogy úgy kell értelmezni a 2007/64 irányelv 41. cikkének (1) bekezdésével és 4. cikkének 25. pontjával összefüggésben értelmezett 44. cikkének (1) bekezdését, hogy a pénzforgalmi szolgáltató által az ügyfél e-bankos postafiókjába továbbított információ „tartós adathordozón” szereplő információnak minősül, feltéve, hogy az e-bankos postafiók lehetővé teszi a pénzforgalmi szolgáltatást igénybe vevőnek a személyesen neki címzett információk későbbi visszaolvasásra alkalmas formában való tárolását, az azok felhasználási céljának megfelelő időtartamig. Lehetővé kell tennie továbbá a tárolt információ változatlan reprodukálását, megakadályozva a szolgáltatót ezen információ elérésében, módosításában vagy törlésében. Az e-bankos postafiók megfelelő csatorna is lehet az információ elektronikus dokumentum formájában való továbbításához, ha e dokumentumok maguk megfelelnek a „tartós adathordozó” követelményeinek, és ha az ilyen rendszer arra ösztönzi a felhasználót, hogy könnyen hozzáférhető alkalmazással elektronikusan tárolja és/vagy kinyomtassa az említett dokumentumokat.

25 — Az EFTA-Bíróság 2010. január 27-i Inconsult Anstalt kontra Finanzmarktaufsicht ítélete (E-4/09, EFTA Court Report 2010, 86. o.), 64. és 65. pont.

2. A „rendelkezésre bocsátott” vagy „elérhetővé tett” információ

64. Amennyiben a nemzeti bíróság megállapítja, hogy a szóban forgó e-bankos postafiók vagy az abban továbbított információ teljesíti a „tartós adathordozónak” minősülés követelményeit, úgy továbbra is meg kell bizonyosodni arról, hogy a „változásbejelentést” tartalmazó információ tekinthető-e „rendelkezésre bocsátottnak” a 2007/64 irányelv 41. cikkének (1) bekezdése szerint.

65. Ahogyan a jelen indítvány fenti 25. pontjában már kifejtettem, a 2007/64 irányelv két különböző kommunikációs szabályozást tartalmaz, különböző követelményekkel.

66. Ahogyan az olasz kormány helyesen rámutat írásbeli észrevételeiben, a 2007/64 irányelv 36–37. cikkében szereplő (elérhetővé tenni), a 41–42. cikkhez (rendelkezésre bocsátani) képest eltérő terminológia két különböző normát jelent a pénzforgalmi szolgáltatást igénybe vevőknek való információtovábbítás tekintetében. Amikor az irányelv a „rendelkezésre bocsát” kifejezést használja, véleményem szerint megerősített tájékoztatási kötelezettségre utal.

67. A 2007/64 irányelv 44. cikkének (1) bekezdése szabályozza a keretszerződések feltételeinek módosításaira vonatkozó információt. E rendelkezés (1) bekezdésében megállapítja, hogy a keretszerződés, valamint a 42. cikkben megadott információk és feltételek bármilyen módosítására a pénzforgalmi szolgáltatónak a 41. cikk (1) bekezdésében szereplő követelményekkel összhangban kell javaslatot tennie, legkésőbb a tervezett módosítás alkalmazása előtt két hónappal. Az információt az irányelv 41. cikkének (1) bekezdése értelmében kell „rendelkezésre bocsátani”.

68. A 2007/64 irányelv (27) preambulumbekezdése hasznos iránymutatást nyújt a „rendelkezésre bocsátás” és az „elérhetővé tétel” fogalmának tekintetében. E preambulumbekezdés szerint az információt „*rendelkezésre bocsátották*”, ha „a pénzforgalmi szolgáltató[…] aktívan [közli] azokat […] megfelelő időben anélkül, hogy ezt a pénzforgalmi szolgáltatást igénybe vevő a továbbiakban kezdeményezné”.

69. Amikor az információt „*elérhetővé teszik*”, a felhasználónak aktívabb szerepet kell vállalnia az információ pénzforgalmi szolgáltatótól való igénylése útján. A 2007/64 irányelv (27) preambulumbekezdése a következőkkel példázza az „elérhetővé tételt”: kifejezetten kérik az információt a pénzforgalmi szolgáltatótól, *belépnek a bankszámlához tartozó e-mail-postafiókba* vagy a számlakivonatokért nyomtatóba helyezik a bankkártyát. Az „elérhetővé tétel” gondolata ezért aktívabb szerepet ró a pénzforgalmi szolgáltatás igénybe vevőjére, akinek kapcsolatba kell lépnie a szolgáltatóval az információ megszerzése érdekében.

70. Az a tény, miszerint a (27) preambulumbekezdés az „elérhetővé tett” információ példájaként említi a „bankszámlához tartozó e-mail-postafiókba való belépést”, a kérdést előterjesztő bíróság állításával szemben nem ellentétes az irányelv (24) preambulumbekezdésével, amely lehetséges „tartós adathordozóként” említi az internetes oldalakat. Az a tény, miszerint az e-bankos postafiók megfelelhet a „tartós adathordozónak” minősülés feltételeinek, nem vezet arra a következtetésre, hogy az említett információt a bank az ügyfél „rendelkezésére bocsátotta”. Ahogyan már a jelen indítvány fenti 23–26. pontjában kifejtettem, az információ közléséhez használt hordozó elkülönül az információtovábbítás módjától.

71. Éppen az e-bank-rendszereken keresztüli kommunikáció különös jellemzői motiválták a „bankszámlához tartozó e-mail-postafióknak” az irányelv (27) preambulumbekezdése szerinti „elérhetővé tett” információkba való, példakénti beillesztését.

72. A BAWAG (valamint a kérdést előterjesztő bíróság) számára annak meghatározása döntő, hogy ki kezdeményezi az információ közlését. Ezen érvet követve, mivel a pénzforgalmi szolgáltató kezdeményezte az információtovábbítást az e-bankos postafiókon keresztül az ügyfél részére, az információt a 2007/64 irányelv 41. cikkének (1) bekezdése szerint „rendelkezésre bocsátották”.

73. Nem osztom ezt a véleményt. Véleményem szerint az eredeti kezdeményezés nem egyedüli vagy döntő tényező annak megállapítása során, hogy az információt „rendelkezésre bocsátották” vagy pusztán „elérhetővé tették”. Sokkal fontosabb az információ tényleges továbbítása. Az információnak ki kell lépnie a szolgáltató domainjéről ahhoz, hogy a felhasználó tudomására jusson. Ennek eredményeképpen, még ha a pénzforgalmi szolgáltató is az információ belső e-bankos postafiókon keresztüli továbbításának kezdeményezője, e csatorna önmagában nem biztosítja, hogy az információt ténylegesen az ügyfél érdekeltségi körébe, és tudomására hozták annak létezését.

74. Visszatérve a már alkalmazott „virtuális kor előtti” idővel való párhuzamhoz, a szolgáltató által kezelt e-bankos postafiók hasonlít a postahivatal postafiókjához, vagy a bank épületében található személyes széfdobozhoz. Értesítés vagy figyelmeztetés hiányában az ilyen dobozba helyezett, ügyfélnek címzett levelek aligha tekinthetők ténylegesen az ügyfél személyes tudomására hozottnak.

75. Egyetértek a lengyel kormánnyal abban, hogy meg kell különböztetni a személyes e-mailt és az e-bank-rendszer belső postafiókját. Az e-mail-fiók napjainkban megszokott rendes kommunikációs csatorna, és a legtöbb átlagfogyasztó mindennapjainak része. Ellenben, még ha esetlegesen műszaki szempontból hasonlóvá is lehet tenni az e-mailhez, bizonyos fenntartások mellett, az e-bank-rendszer postafiókja aligha tekinthető a fogyasztók általános és mindennapi kommunikációjához rendszeresen használt eszközzel egyenértékűnek. Az általa kialakított környezet sajátos, valamely különös jogalannyal (a jelen esetben egy bankkal) fennálló viszony a pénzügyi műveletek különös keretén belül. Rendszerint azonban nem teszi lehetővé a harmadik felekkel való általános kommunikációt. Nem várható el továbbá észszerű módon, hogy a fogyasztók napi szinten felkeressék többtényezős szerződéses viszonyaik valamennyi szolgáltatójának egyre növekvő számú e-kommunikációs rendszerét.

76. Mindezek eredményeképpen még a pénzforgalmi szolgáltató kezdeményezésére az e-bankos postafiókba továbbított információ sem kerül ki a bank különös környezetéből úgy, hogy belépjen az ügyfelek által a mindennapjaik során használt szokásos kommunikációs eszközök domainjébe. Ebben az értelemben az információt nem „bocsátották rendelkezésre”.

77. Ez annál inkább igaz, ha a 44. cikk (1) bekezdésének második albekezdése szerinti tájékoztatás esetén (egyetértés esetén az irányelv 42. cikke 6. pontjának a) alpontja értelmében) a fogyasztó részéről a keretszerződés feltételeinek módosítása elfogadottnak tekintendő, amennyiben a hatálybalépés tervezett időpontját megelőző napig nem jelzi a pénzforgalmi szolgáltató felé, hogy a módosítást nem fogadja el. Ahogyan arra a lengyel kormány utal, ha csupán egy belső e-bankos postafiókon keresztül továbbítják ezt az információt, akkor lehetséges, sőt, feltételezhető, hogy az ügyfelek nem veszik észre, hogy új, fontos információ érhető el számukra.

78. A teljesség kedvéért azonban meg kell jegyezni, hogy egyéb műszaki megoldás is igénybe vehető annak biztosítására, hogy a pénzforgalmi szolgáltató hatékonyan a felhasználók „rendelkezésére bocsássa” az információt.

79. Véleményem szerint az információ „rendelkezésre bocsátása” „kétlépcsős” művelet eredménye lehet. Létrehozható azt biztosító rendszer, hogy az ügyfél személyes e-mail-címére küldenek értesítést vagy figyelmeztetést (vagy szöveges üzenetet a személyes telefonjára, vagy akár egy egyszerű figyelmeztető levelet), felhívva az ügyfél figyelmét arra, hogy új üzenet elérhető az e-bankos postafiókjában. Álláspontom szerint az ilyen eljárás megfelelően kiegészíti az e-bankos postafiókon keresztül közölt információt tartós adathordozón, és megvalósítja az információ „rendelkezésre bocsátását”. Az ilyen fajta műszaki megoldás biztosítaná az információnak a pénzügyi szolgáltatás igénybe vevője részére való hatékony rendelkezésre bocsátását, ugyanakkor megőrizné az e-bankos postafiók olyan előnyeit, mint a kézbesítés igazolásának biztosítása.

80. Nem gondolom, hogy az ilyen megközelítés ellentétes lenne a Bíróság Content Services ítéletében megállapítottakkal. Az igaz, hogy abban az ügyben a Bíróság kimondta, hogy amennyiben a valamely honlapon található információk a fogyasztóval e-mailen közölt linken keresztül érhetők el, a 97/7 irányelv 5. cikkének (1) bekezdése értelmében ezen információkat nem „közlik” a fogyasztóval, sem nem „kapja” meg azokat.[26] Mindazonáltal a 97/7 irányelvnek nem csupán a tárgya tér el a 2007/64 irányelvétől, hanem e jogszabályok releváns rendelkezéseinek a szövege sem tűnik azonos mintát követni.[27] Ezen túlmenően a jelen ügy körülményeitől radikálisan eltérnek a Content Services ügyben szereplő körülmények, amelyek szerint csupán egy internetes honlapra mutató linken keresztül küldték meg az információt, és amelyek nem tettek eleget a „tartós adathordozónak” minősülés követelményeinek.[28]

81. Egyetértve a kérdést előterjesztő bírósággal, nem gondolom, hogy a releváns információ eléréséhez szükséges (egérrel való) kattintások száma határozza meg azt, hogy „rendelkezésre bocsátották-e” a hivatkozott információt. Végső soron a 2007/64 irányelv értelmében vett keretszerződések tekintetében az ügyfél és a bank között megállapodás jött létre arról, hogy e-bankos postafiókon keresztül kerül sor a kommunikációra. Néhány kattintás vagy akár a felhasználónév és a jelszó begépelése olyan cselekmények, amelyek nem mutatnak túl az ügyféltől a nekik küldött információ fogadása érdekében elvártakon.

82. Végül a Bizottság arra utaló érvet hozott fel, hogy mivel a pénzforgalmi szolgáltatást igénybe vevő beleegyezett az információ e-bankos postafiókon keresztüli fogadásába, a postafiókba való belépéshez szükséges lépéseket nem lehet az ügyfél kezdeményezésének tekintetni. Ennek az érvnek két következménye lenne: először, a belső postafiókon keresztül megvalósuló valamennyi kommunikációt „rendelkezésre bocsátottnak” kellene tekintetni. Másodszor, a fogyasztók gyakorlatilag szabadon, az e-bank-rendszerről szóló megállapodás aláírásával „kiszerződhetnének” a 2007/64 irányelv nyújtotta védelem alól.

83. Véleményem szerint ezt az érvet el kell utasítani.

84. Ahogyan azt a 2007/64 irányelv (20) preambulumbekezdése megállapítja, a fogyasztók és a vállalkozások nincsenek ugyanabban a helyzetben, és nincs szükségük azonos szintű védelemre. Az eleve egyenlőtlen tárgyalási pozíciók valóságának elismerésével a hivatkozott preambulumbekezdés megállapítja továbbá, hogy fontos, hogy olyan rendelkezések garantálják a fogyasztók jogait, amelyektől egy szerződésben nem lehet eltérni.[29] Anélkül, hogy rendkívül gondoskodó hangnemben kívánnék szólni a fogyasztók érdekében, valójában ez a fogyasztóvédelmi jog lényege.

85. Igaz, hogy az irányelv 42. cikke (4) bekezdésének a) pontjából az következik, hogy az információ vagy az értesítések továbbítása vonatkozásában a felek megállapodhatnak a kommunikáció módjáról. Ezzel összefüggésben a (24) preambulumbekezdés megállapítja, hogy „a pénzforgalmi szolgáltató és a pénzforgalmi szolgáltatást igénybe vevő számára azonban lehetővé kell tenni, hogy a keretszerződésben megállapodjanak a teljesített fizetési műveletekre vonatkozó utólagos tájékoztatásnyújtás módjáról, így például arról, hogy az internetes banki szolgáltatások tekintetében a fizetési számlára vonatkozó valamennyi információt online hozzáférhetővé kell tenni”. A „teljesített fizetési műveletekre vonatkozó utólagos tájékoztatásnyújtást” tartalmazó nyilatkozat azonban nem érinti a 41. cikk (1) bekezdése szerinti általános előzetes tájékoztatásra vonatkozó követelményeket, sem a 2007/64 irányelv 44. cikkével összhangban a keretszerződés változásaira vonatkozó tájékoztatási kötelezettséget.

26 — A 2012. július 5-i Content Services ítélet (C-49/11, EU:C:2012:419, 37. pont).

27 — A 97/7 irányelv 5. cikke (1) bekezdésének és 4. cikke (1) bekezdésének különböző nyelvi változatai eltérő fogalmakat használnak a 2007/64 irányelv 41. cikke (1) bekezdésének és 36. cikke (1) bekezdésnek szövegével összevetve. Lásd: 2012. július 5-i Content Services ítélet (C-49/11, EU:C:2012:419, 35. pont).

28 — Lásd: 2012. július 5-i Content Services ítélet (C-49/11, EU:C:2012:419, 46. pont).

29 — Ezen preambulumbekezdés megállapítja továbbá, hogy észszerű annak lehetővé tétele, hogy a vállalkozások és szervezetek másként állapodjanak meg. Ugyanakkor a tagállamok számára lehetővé kell tenni, hogy úgy rendelkezhessenek, hogy a mikrovállalkozásokat ugyanolyan bánásmódban kell részesíteni, mint a fogyasztókat.

86. A 34. cikk továbbá kifejezetten tartalmaz a 2007/64 irányelv III. cikkében szereplő tájékoztatási követelményektől való eltéréseket. E rendelkezés a címe szerint csupán a kis összegű fizetésekre szolgáló fizetési eszközökre és az elektronikus pénzre vonatkozik. A 34. cikk (1) bekezdésének b) pontja szerint a 44. cikk szerinti tájékoztatási követelményektől való eltérés csak ezen különleges keretben lehetséges.[30] Ezen túlmenően a keretszerződések feltételeinek módosításáról szóló tájékoztatás nem teszi lehetővé a megállapodás útján való módosítást, ahogyan az a 2007/64 irányelv 44. cikkének (2) bekezdésében szereplő különös szabályozás szerinti, a kamatlábak vagy átváltási árfolyamok változtatásai esetén lehetséges.

87. Mindezen megfontolásokra tekintettel úgy vélem, hogy úgy kell értelmezni a 2007/64 irányelv 41. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 44. cikkének (1) bekezdését, hogy a pénzforgalmi szolgáltató által kizárólag az e-bankos postafiókon keresztül továbbított, a keretszerződés módosításaira vonatkozó információt nem „bocsátották rendelkezésre” az említett irányelv 41. cikkének (1) bekezdése szerint, hanem azt pusztán „elérhetővé tették” a pénzforgalmi szolgáltatást igénybe vevő számára.

V – Végkövetkeztetések

88. A fenti megfontolások fényében azt javaslom, hogy a Bíróság az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság, Ausztria) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre az alábbi választ adja:

1) Úgy kell értelmezni a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról és a 97/7/EK, a 2002/65/EK, a 2005/60/EK és a 2006/48/EK irányelv módosításáról és a 97/5/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2007. november 13-i 2007/64/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 41. cikkének (1) bekezdésével és 4. cikkének 25. pontjával összefüggésben értelmezett 44. cikkének (1) bekezdését, hogy a pénzforgalmi szolgáltató által az ügyfél e-bankos postafiókjába továbbított információ „tartós adathordozón” szereplő információnak minősül, feltéve hogy az e-bankos postafiók lehetővé teszi a pénzforgalmi szolgáltatást igénybe vevőnek a személyesen neki címzett információk későbbi visszaolvasásra alkalmas formában való tárolását, az azok felhasználási céljának megfelelő időtartamig. Lehetővé kell tennie továbbá a tárolt információ változatlan reprodukálását, megakadályozva a szolgáltatót ezen információ elérésében, módosításában vagy törlésében. Az e-bankos postafiók megfelelő csatorna is lehet az információ elektronikus dokumentum formájában való továbbításához, ha e dokumentumok maguk megfelelnek a „tartós adathordozó” követelményeinek, és ha az ilyen rendszer arra ösztönzi a felhasználót, hogy könnyen hozzáférhető alkalmazással elektronikusan tárolja és/vagy kinyomtassa az említett dokumentumokat.

2) Úgy kell értelmezni a 2007/64 irányelv 41. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 44. cikkének (1) bekezdését, hogy a pénzforgalmi szolgáltató által kizárólag az e-bankos postafiókon keresztül továbbított, a keretszerződés módosításaira vonatkozó információt nem „bocsátották rendelkezésre” az említett irányelv 41. cikkének (1) bekezdése szerint, hanem azt pusztán „elérhetővé tették” a pénzforgalmi szolgáltatást igénybe vevő számára.

30 — E rendelkezés szerint az eltérések csupán „30 EUR-t meg nem haladó összegű egyedi fizetési műveletre terjednek ki, illetve amelyek vagy 150 EUR fizetési korláttal bírnak, vagy 150 EUR-t semmilyen időpontban meg nem haladó pénzösszeg tárolására alkalmasak”. E korlátokat a 34. cikk (2) bekezdése szerint belföldi fizetési műveletek esetén csökkenthetik vagy megduplázhatják, előre fizetett fizetési eszközök esetében pedig növelhetik.